

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Ruokatoimittajat ry

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Diaarinumero: VN/27997/2023

Kiitämme mahdollisuudesta lausua kansalliseen ruokastrategiaan.

Ruokatoimittajat ry katsoo, että Ruokajärjestelmämme vuonna 2040 -strategialuonnoksen pääkohdat: kannattava ja reilu, huoltovarma, luonnon kantokyvyn huomioiva ja ruokakulttuuria ja hyvinvointia edistävä ovat hyvä pohja kansallisen ruokastrategian rakentamiselle.

Strategialuonnoksesta lausumme kohta kerrallaan.

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Ruokatoimittajat katsoo, että ruokaketjussa tulee huomioida tulevaisuuden toimintaympäristön muutokset, joista osa on ennakoitavissa ja osa yllättäviäkin, näin voidaan reagoida ruokatuotteiden saatavuuteen ja valikoimaan. Samalla tulisi kaupallisesti huomioida lähi- ja luomutuottajien tuotteiden valikoima ja sen kuluttajasaatavuus sekä käytännön tavat kehittää mm. ravintoloiden vastuullisuuteen liittyviä tekoja, jotka tulisi olla mahdollista toteuttaa kannattavasti.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Laaja ja kotimaisiin tuotteisiin nojaava ruokatuotevalikoima on vahvuus, joka tulisi huomioida niin, että alkutuottajillekin tuotanto on kannattavaa, varsinkin katsottaessa pieniä paikallisia tuottajia.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokatoimittajat katsoo, että Suomessa on erinomaisia tuotteita, brändejä, osaamista ja tuotekehitystä, joilla olisi kaupallista imua ja kuluttajakiinnostusta ulkomailla. Samalla kuitenkin tunnistetaan, että viennin kasvattamiseen tarvitaan ruoka-alan yrityksille apuja sekä vientiosaamisen kehittämiseen, brändityöhön että markkinoille pääsemiseen. Tätä tarvitsevat eniten pienet, paikalliset yritykset.

Suomalaisen ruuan erityispiirteet puhtaus, jäljitettävyyys, vastuullisuus, selkeät maut ja ainutlaatuiset raaka-aineet kiinnostavat maailmalla, mutta niitä tulisi markkinoida maatasolla laajemmin ja tavoitehakisemmin.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Sosiaalinen vastuu on tärkeä osa suomalaista ruoka-alaa. Tulisikin varmistaa, että ruokaketjun arvo jakaantuu tasaisesti alkutuottajasta myyntikanavaan, jolloin monipuolinen, kotimainen ruokatuotanto ja -tuotteet pysyvät markkinoilla.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Ruokatoimittajat katsoo, että eläintuotannossa tulisi ottaa huomioon paremmin eläinten hyvinvointi ja luonnoksessa tulisi määritellä tarkemmin tavat, joilla se aiotaan tehdä.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Kuluttajalle on tärkeää tuottaa tarpeeksi tietoa ruokatuotteista, on se sitten suoraan pakkauksessa (tuotekohtaisesti lainsäädännön mukaan) tai vaikka QR-koodin takana. Tuotetiedot ovat entistä tärkeämpää mm. erityisruokavalioiden, allergioiden ja vapaan kuluttajavalinnan takia, jolloin voidaan ostopäätöksessä ottaa huomioon tuotteittain kestävä kehitys näkökulma, sosiaalinen vastuu ja ympäristöasiat. Sama koskee myös myyntikanavien ostoja tuottajalta tai tuotteen tekijältä yritykseltä.

Luonnoksessa tulisi kuitenkin tarkemmin määritellä, miten taataan datan omistajuuden, datan jakamisen ja muiden datatalouden osa-alueiden oikeudenmukainen toiminta niin, että datatalous kohtelee samalla lailla pieniä ja suuria yrityksiä ja niin, että tietoa on tasaisesti kaikista tuotteista.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Ruokatoimittajien mielestä huoltovarmuus on tärkeä osa suomalaista ruokataloutta ja on erinomaista, että luonnos nostaa esiin omavaraisuusasteen nostamisen. Tässä on hyvä huomioida tarkasti myös pienet tuottajat osana huoltovarmuutta ja varmistaa huoltovarmuus myös pitkällä tähtäimellä niin tuottajien työn jatkumisen osalta kuin maaperän ja luonnon monimuotoisuuden kannalta, joka vaikuttaa mm. maan viljelykelpoisuuteen ja monipuoliseen tuotantoon. Samalla on tärkeää ruuantuotannon jatkuvuuden kannalta, että alkutuotantoa pitkällä tähtäimellä ohjataan suuntaan, joka vastaa ilmastotavoitteita mutta myös suuntaan, jolla on kuluttajakysyntää tulevaisuudessa. Tämä vaatii tutkimusta ja ennakkointia.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Ruokatoimittajien mielestä strategialuonnoksessa on hyvin huomioitu luonnon kantokyky. Strategian toimeenpanossa tulisi varmistaa, että toimet, joilla tuetaan luonnon monimuotoisuutta, ovat alkutuottajalle samalla taloudellisesti kannattavia. Suomi on iso maa, jossa pystytään tuottamaan laajasti ja monipuolisesti erilaisia ruokatuotteita, ja tätä tulisi edistää, koska se on myös eräs kansainvälisistä kilpailueduistamme.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Ruokatoimittajat katsovat, että suomalainen ruokakulttuuri on arvokas osa suomalaista elintapaa ja osa kansallisidentiteettiä, jonka kehittäminen ja säilyttäminen on ehdottoman tärkeää. Katsomme, että ruokakasvatukseen tulisikin panostaa enemmän ravitsemusneuvonnan lisäksi sekä jo neuvola- että kaikessa perheneuvonnassa kuten myös koulujen opetusohjelmassa, koska näin voidaan varmistaa tulevien sukupolvien kokonaisvaltainen ymmärrys ruuasta ei vain polttoaineena vaan myös yhteentuovana yhteisöllisenä tekijänä ja kulttuurisena ominaisuutena.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Ruokakasvatus tulisi aloittaa vahvemmin jo varhaiskasvatuksen puolella ja korostaa itse ravitsemuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa ja ala-asteella oppilaiden ymmärryksen tasolla myös ruuan tuottamista, kuten viljelyä ja ruuan valmistamista, lisäten näin lapsesta asti suomalaisten ruokaymmärrystä myös vastuullisuuden ja käytännön ruokatuotannon kautta. Samaan aikaan voidaan vahvistaa tietoa kotimaisen ruuan turvallisuudesta, jäljitettävyydestä ja erinomaisesta mausta. Lisääntyneellä ruokakasvatuksella voisi innostaa jo lapsesta asti monipuolisesti suomalaisten ruokatuotteiden pariin. Samalla ruokakasvatusta voisi lisätä myös perheiden tukipalveluissa. Näillä keinoilla ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuisi lapsesta asti.

Kuluttajille tulisi suunnata enemmän tietopohjaista markkinointia ja viestintää kotimaisesta ruokajärjestelmästä ja sen eduista, toki maku edellä. Ruokatoimittajat ovat tehneet tätä työtä median ammattilaisina jo kauan, ja katsovat, että myös viestintää medialle tulisi lisätä ja tarkentaa, jolloin saadaan viestittyä kuluttajille monipuolisesti eri kuluttajaryhmät huomioiden.

Kotimaisen ruokajärjestelmän ymmärtäminen ja sisäistäminen kohottaa suomalaisen ruuan arvostusta, josta hyötyvät kaikki - tuottajat ja valmistajat lisääntyneen kuluttajahalukkuuden myötä, myös omavaraisuusaste nousee ja ruokajärjestelmän pitkäjänteinen tulevaisuus on turvatumppaa.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havainnot

Ruokatoimittajat katsoo, että on erinomaista, että strategialuonnoksessa ajetaan kaikkien suomalaisten mahdollisuutta terveellisempään ruokaan. Katsomme, että käytännön toteutuksessa tässä on kaksi tärkeää kohtaa, jotka tulee ottaa huomioon suunnittelussa:

1)Tieto, mikä on terveellistä ja tämän tiedon jakaminen niin median, ruokakasvatuksen, julkisten toimijoiden kuin kouluruoan avulla, mutta maku edellä, jolloin terveellisyydestä ei tule itsetarkoitusta vaan se on osa hyvää, maistuvaa ruokaa.

2). Käytännön mahdollisuus hankkia terveellistä ruokaa, joka liittyy ruoan arvoketjuun, terveellisten tuotteiden kuluttajahintaan ja valikoimaan.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havainnot

Ruokakulttuuri on paljon muutakin kuin itse ruoka - ruokakulttuuri on osa käyttäytymistä, ihmisten kohtaamista, yhteisöllisyyttä, kasvatusta, intohimoa ja uteliaisuutta raaka-aineita ja erilaisia ruokia kohtaan, päivittäistä iloa, herkullisuuden ihmettelyä ja arvostamista.

Ruokatoimittajat katsoo, että ruokakulttuuri on tärkeä osa kasvatusta ja käyttäytymistä, se on myös kulttuuria, joka on samalla henkilökohtaista ja yleistä - jokaisella meistä on omat juuremme, perinneruokamme ja ruokatapamme, ruokakulttuuri koskettaa kaikkia, koska kaikki syövät.

Ruokakulttuurikasvatuksen tulisi olla ohjausta ravitsemuksen lisäksi myös ruoan yhteisöllisyyteen, käytöstapoihin, nautintoon ja uteliaisuuteen, sekä sen ymmärryksen lisäämiseen, miten paljon iloa ruoka ja ruokakokemukset voivat saada meissä aikaan.

Ravintolat ovat tärkeä osa ruokakulttuuria, ja niiden merkitystä tulisi nostaa osana kulttuurista kokemuksesta tässäkin strategiassa, koska niissä myös yhteisöllisyys osana ruokaa kasvaa eri merkitykseensä.

Ruokakulttuurikasvatus tulisikin aloittaa perheiden lisäksi myös kouluissa jo ala-asteella, korostaen terveellisyyden, ravitsemuksen, ruokajärjestelmän lisäksi myös kulttuurisia ulottuvuuksia.

Lisäksi korostamme kotien merkitystä ruokakasvatuksen ja ruokakulttuurin lähtökohtana sekä kotimaisen ruoan arvostuksen perustana.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Tutkimustenkin mukaan yhdessä syöminen vahvistaa ihmisten välisiä suhteita, luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia niin henkisesti kuin fyysisesti. Yhteisillä ruokahetkillä jaetaan kuulumisia, opetellaan ruokatapoja ja annetaan kulttuurisia arvoja eteenpäin, ja se voi jopa parantaa ruokasuhdetta. Samalla ruokapöytä on luonteva paikka harjoitella sosiaalista kanssakäymistä ja opetella yhteisiä tapoja, mikä on tärkeää erityisesti lapsille. Yhdessä syöminen voi parantaa terveellisten ruokatottumusten omaksumista, ja se auttaa suhtautumaan ruokaan terveemmin ilman jatkuvaa stressaamista ravintoaineista.

Ruokatoimittajat haluaa täsmentää, että yhdessä syöminen nimenomaan arkena on tärkeää niin ruoan maun nautinnon kannalta kuin ihmisten välisten siteiden luojana. Yhdessä syöminen ei vaadi aina monimutkaista gourmet-ruoka, vaan yksinkertainenkin yhteinen ateria voi olla arvokas kokemus.

Ruokastrategiassa tulisikin käytännön tasolla rohkaista yhdessäsyömiseen monimuotoisesti yhden aikuisen talouksien lisääntyessä: Yhteisiä ruokailuhetkiä voi järjestää perheen lisäksi ystävien, naapureiden, työkavereiden tai vaikka harrastustuttavien kera. Ruokastrategiassa voisikin olla käytännön tapoja lisätä ruoan ympärillä olevaa yhteisöllisyyttä.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Ruokakasvatukseen liittyviä resursseja varhaiskasvatuksessa ja kouluissa tulisi vahvistaa, kuten myös suomalaisen ruoan vienti-resursseja.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Ruokastrategia voi onnistua vain, jos se elää arjessa – kodeissa, kouluissa, ravintoloissa ja yhteisöissä. Ruoka on enemmän kuin syötävää: se on kulttuuria, identiteettiä ja hyvinvointia.

Ruokaylpeys alkaa kodeista ja kasvaa yhteiseksi ylpeyden aiheeksi koko maassa.

Toivomme, että nämä ehdotukset voivat tukea Ruokatoimittajat ry:n tärkeää työtä suomalaisen ruokakulttuurin puolesta ja rikastuttaa lausuntoa konkretialla ja arjen näkökulmalla.

Mariaana Nelimarkka
puheenjohtaja, Ruokatoimittajat ry